

photo: parafono

Συνέντευξη: **Ειρήνη Χορταρέα**
(2000)

JAZZ & TZAZ Magazine; τεύχος: 83, 2000
Σελ. 29

** Few And Far Between*
τίτλος του ομώνυμου άλμπουμ του Bobby Few.

Ο Bobby Few, συνθέτης και τραγουδιστής, είναι μια από τις ιδιαίτερες φυσιογνωμίες της τζαζ, του οποίου δεν έχει αναγνωριστεί ακόμα η πραγματική αξία. Παιδικός φίλος του Albert Ayler, ξεκινά από πολύ μικρός τις μουσικές του σπουδές και σε ηλικία 12 ετών δίνει το πρώτο του ρεσιτάλ κλασικής μουσικής. Σπουδάζει αρμονία και σύνθεση στο Μουσικό Ινστιτούτο του Κλίβελαντ, μελετά βιμπράφωνο. Μετά από παρότρυνση του Albert Ayler φεύγει για τη Νέα Υόρκη, όπου συμπληρώνει το Free Jazz Workshop του Bill Dixon, συνεργαζόμενος με τον Frank Wright και τον Booker Ervin. Ψηλός, ξερακιανός, με τεράστια χέρια και κομποδεμένα δάχτυλα, προικισμένος μ'ένα πηγαίο και καυστικό χιούμορ, ξεσπά εύκολα σε γέλια παρασύροντας και το συνομιλητή του. Ήταν πραγματική ευχαρίστηση η κουβέντα μαζί του.

Ας πάρουμε τα πράγματα απ' την αρχή, Bobby. Μίλησέ μας για τα παιδικά σου χρόνια και τις πρώτες μουσικές επιρροές.

Γεννήθηκα στο Κλίβελαντ του Οχάιο, το 1935. Μεγάλωσα με τη συντροφιά ενός πιάνου απ' τα επτά μου χρόνια. Οι γονείς μου φυσικά με προετοίμαζαν σ' αυτό. Όλοι μου οι φίλοι έπαιζαν baseball και εγώ έπαιζα πιάνο. Η μητέρα μου πίστευε ότι μια μέρα θα τα κατάφερνα, οι μητέρες, όπως ξέρετε, έχουν ένστικτο. Στο σπίτι άκουγαν jazz. Στην ηλικία αυτή άκουσα για πρώτη φορά δίσκους της Jazz At the Philharmonic, με την Ella Fitzgerald, τον Illinois Jacquet και τον Dizzy Gillespie. Πραγματικά επηρέασαν την όλη μου εξέλιξη, γιατί με βοήθησαν να συνειδητοποιήσω ότι δε θα γινόμουν κλασικός πιανίστας αλλά jazzy.

Στη μετέπειτα πορεία σας από ποιους μουσικούς επηρεαστήκατε;

Επηρεάστηκα πολύ από τον Cecil Taylor, τον θεωρώ τον σημαντικότερο avant garde μουσικό, πραγματικό αυτοσχεδιαστή, όπως επίσης και από τον Thelonious Monk. Ο Monk επηρέασε πολύ τη μουσική μου, μ'έχουν αποκαλέσει μάλιστα Thelonious Monk junior, αλλά εγώ προσωπικά πιστεύω, πως δεν έχω βρει ακόμη το στυλ μου.

Ακόμη; Το πιστεύετε αληθινά αυτό;

(Ξεσπά σε γέλια και κουνά μ'έμφαση καταφατικά το κεφάλι του.)

Γύρω στη δεκαετία του '60, πολλοί μουσικοί της τζαζ εγκαταλείπουν την Αμερική και φτάνουν στην Ευρώπη για οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους κυρίως. Μπορείτε να το σχολιάσετε;

Φυσικά. Στην Αμερική, εκείνη την εποχή, υπήρχε μια δυσπραγία στα πολιτιστικά θέματα, δεν ήταν τόσο καλλιεργημένοι και οργανωμένοι πολιτιστικά, θέλω να πω, όσο στην Ευρώπη. Να, για παράδειγμα, υπήρχαν εταιρίες που έδιναν καλύτερες ευκαιρίες για ηχογραφήσεις, εκδόσεις, υποστήριξαν περισσότερο τους συνθέτες. Αυτό ακριβώς το γεγονός ήταν τόσο σημαντικό, που έκανε τους μουσικούς να διασχίσουν τον ωκεανό.

Εσείς πώς αποφασίσατε να φύγετε, τι περιμένατε απ' το Παρίσι;

Έφυγα το 1969, δεν προσδοκούσα όμως σε κάτι συγκεκριμένο, καθώς ούτε το Παρίσι ήξερα, ούτε τη γλώσσα. Απλά αισθανόμουν την ανάγκη να βρεθώ σ'έναν καινούριο χώρο, που θα μπορούσα να τον εξερευνήσω. Ήμουν και είμαι εξερευνητής προσπαθώ να είμαι πρωτοποριακός, καινοτόμος στη ζωή μου. Θα μπορούσε φυσικά να είναι μια άλλη πόλη, αλλά είχα ακούσει πολλά για το Παρίσι, έτσι χωρίς να το σκεφτώ πολύ, μάζεψα τα λεφτά μου και πήγα να δω πως είναι.

Ο Bobby Few εγκαθίσταται στην Ευρώπη και μαζί με τον Wright, τον Noah Howard και το Muhammed Ali, φτιάχνουν το συγκρότημα Center of the World, που συγχρόνως είναι και εταιρία εκδόσεων και παραγωγής. Αφιερώνεται για ένα διάστημα στη διδασκαλία και συνεργάζεται με την ορχήστρα Celestial Communication του Alan Silva. Από το 1980 ως το 1992 αποτελεί μέλος του σεξέτου του Steve Lacy, με το οποίο περιοδεύουν στην Ευρώπη, τις Η.Π.Α. και την Ιαπωνία.

Γιατί διαλέξατε τον τίτλο Center of the World για το γκρουπ;

Διαλέξαμε αυτή την ονομασία γιατί αισθανόμαστε ότι αυτό που βγαίνει απ' τη μουσική είναι κάτι συμπαγές και δυνατό, όπως το μέταλλο και ο βράχος, στοιχεία που βρίσκονται στο κέντρο της γης. Η μουσική εξ' άλλου διασχίζει το χρόνο, είναι η πολυτάραχη συμμαχία της γης με τους ανθρώπους.

Είσαστε φίλος και έχετε συνεργαστεί με τον Albert Ayler, τον Archie Shepp, τον Sunny Myrray και άλλους μουσικούς οι οποίοι εκφράζονται μέσα από τη Free Jazz προσπαθώντας να κάνουν μια διαμαρτυρία για την υπεράσπιση των ανθρώπινων και πολιτικών δικαιωμάτων. Ποια είναι η δική σας σχέση με τη Free Jazz;

Κατ' αρχάς δεν αποδέχομαι τον όρο Free Jazz, γιατί δεν ερμηνεύει σωστά τη μουσική. Πρωτοάκουσα αυτόν τον όρο, όταν ήρθα στην Ευρώπη και στην αρχή νόμισα ότι επρόκειτο για free συναυλίες ή συναυλίες που οι μουσικοί δεν πληρώνονται (γέλια). Προτιμώ τον όρο "αυτοσχεδιαστική μουσική" ή ακόμη καλύτερα "μαύρη κλασική μουσική, with a swing tune" μιας και η μουσική αυτή προέρχεται απ' την Αμερική. Ως προς την ερώτησή σας λοιπόν, για μένα η "black classical music with a swing tune" είναι ο πιο εκρηκτικός τρόπος ν' απελευθερώσεις τον εαυτό σου απ' τα σύνορα των άλλων μουσικών, σου δίνεται η ευκαιρία να εκφραστείς καλύτερα, δεν ξέρω, μ' αρέσει αυτή η κατεύθυνση.

Στην αναζήτηση φρέσκων ήχων τζαζ και νέων μορφών μελωδίας, ποια είναι τα μουσικά στυλ που πλησιάζουν περισσότερο τη δική σας μουσική νοοτροπία;

Μ' αρέσει πάρα πολύ η μουσική του Erroll Garner, γιατί ο Erroll εκφράζει ένα συναίσθημα, που θα ήθελα να το βάλω στη μουσική μου, γι' αυτό τον ακούω πολύ προσεκτικά. Οι συνθέσεις του είναι σαν το νερό και η μουσική ρέει, είναι σαν καταρράκτης νερού.

Θεωρείστε σήμερα ως ένας απ'τους παλιούς γνώριμους και μεγάλους αμερικανούς μουσικούς, ο οποίος ζει και εργάζεται για πολλά χρόνια στην Ευρώπη. Ποιά είναι η γνώμη σας για την ευρωπαϊκή τζαζ σκηνή σήμερα;

Η τζαζ σκηνή σήμερα, στο Παρίσι, είναι φτωχή. Παλαιότερα υπήρχαν πιο πολλά jazz clubs. Τώρα είναι μόνον πέντε. Όταν πρωτοήρθα στο Παρίσι, ο κόσμος ήταν πολύ πιο ενθουσιώδης για τη τζαζ και την υποστήριζε. Τώρα η δράση είναι πεσμένη, γι' αυτό προτιμώ να ταξιδεύω.

Εσείς κάνετε συχνά περιοδείες, τι γίνεται λοιπόν στην Ευρώπη;

Α, στην Ευρώπη γενικά η τζαζ σκηνή πάει καλά. Ο κόσμος συμμετέχει και ανταποκρίνεται μ' ενθουσιασμό. Υποστηρίζει, προσδοκά απ' τη μουσική. Έχει κουλτούρα.

Βρίσκετε διαφορά στα ευρωπαϊκά πράγματα με την Αμερική;

Όχι, δεν βρίσκω μεγάλες διαφορές. Στις μεγάλες πόλεις της Αμερικής, όπως η Νέα Υόρκη, η Βοστώνη, το Σικάγο ή στη Δυτική Ακτή, βγαίνει πολύ ωραία τζαζ. Ιδιαίτερα τα κολέγια είναι οι χώροι, όπου καλλιεργείται και υποστηρίζεται πολύ η τζαζ.

Κατά τη γνώμη σας, πού στρέφονται τα ενδιαφέροντα του κοινού της τζαζ σήμερα;

Το κοινό δεν προσδοκά σε κάτι ιδιαίτερο απ' το μουσικό. Είναι ευθύνη του κάθε μουσικού, το τι θα παρουσιάσει στο κοινό. Αυτός με τη μουσική του, κατά τη γνώμη μου, θέλει να περάσει μηνύματα αγάπης, ειρήνης και μουσικής τρυφερότητας. Προσωπικά, δεν έλαβα ποτέ υπ' όψιν μου, το τι θα αρέσει στο κοινό. Μ' ενδιαφέρει, εγώ τι μπορώ να δώσω και αυτό που θέλω να δώσω είναι η αγάπη μέσα απ' τη μουσική. Παίρνει πονηρό ύφος και συμπληρώνει. Δηλαδή περίπου σαν τα μηνύματα που λαμβάνουμε μέσω του Τύπου, "σεισμοί, λιμοί, καταποντισμοί" (γέλια).

Τι είναι η τζαζ, Bobby;

Η τζαζ έχει βαθύτατες ρίζες στα μπλουζ, χωρίς τα μπλουζ δε θα υπήρχε τζαζ. Και τα μπλουζ δεν είναι τίποτε άλλο από ψυχή κι αυτό από μόνο του το γεγονός, είναι μουσική ευλογία. Κι επειδή τα μπλουζ είναι ψυχή κι η ψυχή είναι άλλοτε θλιμμένη κι άλλοτε χαρούμενη, τα μπλουζ μπορεί να είναι θλιμμένα, όπως συνήθως ξέρουμε, αλλά μπορεί να'ναι και χαρούμενα, όπως το "Few's blues", το οποίο το έγραψα μια εποχή που ήμουν ευτυχημένος.

Στις μέρες μας μιλάμε πολύ για "παγκοσμιοποίηση" και εκφράζονται φόβοι ότι μ' αυτόν τον τρόπο θα ισοπεδωθούν οι πολιτιστικές ταυτότητες των εθνών, θ' αδειάσουμε απ' τις παραδόσεις μας και θ' απομείνει η ομοιομορφία του κενού. Τι πιστεύετε γι' αυτό και κατά ποια έννοια θα επηρεαστεί η μουσική;

Πολύ ενδιαφέρουσα ερώτηση. Προφανέστατα το διαδίκτυο είναι μέσα στη ζωή μας, τα e-mail, τα fax, το internet είναι μέρος της επιχείρησης που λέγεται μουσική, φυσικά δεν είναι η ίδια η μουσική, αλλά δυστυχώς ένας μουσικός σήμερα που θέλει να επιβιώσει και να προωθήσει τη μουσική του, πρέπει να χρησιμοποιήσει τους νέους τρόπους επικοινωνίας, που επιβάλλει το σύστημα, πρόκειται βέβαια για business και όχι για μουσική, εξαρτάται λοιπόν απ' το άτομο, κατά πόσο θα προωθήσει τη δουλειά του και θα βγάλει κέρδος μ' έναν έντιμο τρόπο.

Εσείς, με τη μουσική σας, διαμαρτύρεστε ενάντια σε κάποιες καταστάσεις;

Στην πραγματικότητα, νομίζω ό,τι συμβαίνει το αντίθετο. Η μουσική μου κάνει τους ανθρώπους να διαμαρτύρονται για ό,τι αισθάνονται. Η μουσική από μόνη της φέρνει στην επιφάνεια τη διαμαρτυρία, όπου υπάρχει ανάγκη. Όχι, μάλλον δεν υπάρχει κάτι για το οποίο θέλω να διαμαρτυρηθώ, η μουσική τα καταφέρνει από μόνη της. Ουάου!

Με κοιτάει καχύποπτα και με ρωτάει: Ήταν εντάξει αυτό που είπα;

Μια χαρά ήταν Bobby.

Μια χαρά, γιατί ο Bobby Few είναι ένας άνθρωπος σεμνότατος, ο οποίος δε θα κόμπαζε ποτέ διεκδικώντας τον τίτλο του διαμαρτυρόμενου αγωνιστή, αφήνει αυτή τη διαδικασία στη μουσική, από μόνη της. Μόνο που όσοι έχουν δώσει προσοχή στους στίχους του, φυσικά θα έχουν διαπιστώσει ότι πρόκειται για ένα πνεύμα καυστικό και έντονα προβληματισμένο για τα μύρια δεινά της ανθρωπότητας, χωρίς να ξεχνά μίζερα, την ανθρώπινη χαρά. Κι όλα αυτά με πηγαίο χιούμορ. Άψογα.

Bobby, με συμβούλεψαν να σε ρωτήσω, ποια είναι η σχέση σου με το πιάνο.

Μμμ, η σχέση μου με το πιάνο μοιάζει με τη σχέση μου με τη γυναίκα. Θα ήθελα να τη γδύσω και να δω όλες τις λεπτομέρειες της γυμνότητάς της, μετά να τη χαϊδέψω και να την αγαπήσω με πάθος. Για μένα το πιάνο είναι μια γυναίκα, το θεωρώ γυναικεία υπόσταση, την οποία μπορώ ν' αγγίξω και να'χω μια σχέση αγάπης μαζί του.

(Γέλια) Θα ήθελα να είμαι πιάνο (πολλά γέλια φυσικά, ενθουσιάστηκε). Τελευταία ερώτηση. Ποια είναι τα σχέδια σου για το μέλλον;

Εδώ ξεφύγαμε απ' τη συνέντευξη και περάσαμε σε αβρότητες.

Θα ήθελα να ξανάρθω στην Ελλάδα, οι άνθρωποι εδώ είναι ζεστοί, υπέροχοι. Ευχαριστώ πολύ (το είπε στα ελληνικά).

Φυσικά μουσικοί σαν τον Bobby Few είναι ευπρόσδεκτοι απ' το ελληνικό κοινό και μακάρι να έχουμε την ευκαιρία να τον απολαύσουμε σε χώρους πραγματικά αντάξιους του και όχι σόλο, αλλά μαζί με τους συνεργάτες του, τον Raymonde Dumbeί απ' το Καμερούν, στο ηλεκτρικό μπάσο, το Noel McGue απ' τη Τζαμάικα, στα ντράμς. Εκτός από σολίστας, ο Bobby Few έχει συνεργαστεί με μια πλειάδα γνωστών μουσικών κι έχει ηχογραφήσει πάνω από 30 άλμπουμ, τα περισσότερα εκ των οποίων είναι δυσεύρετα, ακόμα και στην Ευρώπη, γιατί όπως λέει κι ο ίδιος, μπορεί οι εταιρίες να ηχογραφούν τη δουλειά σου, αλλά δεν δίνουν δεκάρα για την προώθηση του δίσκου, ο οποίος μπορεί να μην φτάσει ποτέ στα ράφια των δισκοπωλείων. "Γι' αυτό το λόγο και μόνον, κάποιοι δίσκοι έχουν γίνει συλλεκτικά κομμάτια". Σεμνότης!

*"Η μουσική διασχίζει το χρόνο,
είναι η πολυτάραχη συμμαχία
της γης με τους ανθρώπους."*

*"Τα δάχτυλα μου είναι χαρούμενα,
έχουν βρει τον κήπο τους, το σπίτι τους,
τον περίπατο τους, την πύλη του κόσμου."*

Bobby Few (πιανίστας - συνθέτης)
Κλίβελαντ Οχάιο, 21 Οκτωβρίου 1935

Παιδικός φίλος του Albert Ayler, ο Bobby Few προέρχεται από οικογένεια μουσικών. Σπουδάζει πιάνο και όργανο από την ηλικία των 7 ετών και, πέντε χρόνια αργότερα, δίνει το πρώτο του ρεσιτάλ κλασικής μουσικής. Μετά από σπουδές αρμονίας και σύνθεσης στο Μουσικό Ινστιτούτο του Κλίβελαντ, μελετά βιμπράφωνο και παίζει σε χορευτικές ορχήστρες μαζί με τον ξάδελφό του Bob Cunningham. Ο Albert τον παροτρύνει να έρθει στη Νέα Υόρκη, όπου συμπληρώνει το Free Jazz Workshop του Bill Dixon, συνεργαζόμενος με τον Frank Wright - που γνωρίζει το 1956 στο Κλίβελαντ - και τον Booker Ervin.

Για ένα μικρό διάστημα δημιουργεί ένα τρίο, μαζί με τον Wilbur Ware στο μπάσο και τον Leroy Williams (ντραμς), εργάζεται ως πιανίστας και μουσικός διευθυντής του τραγουδιστή Brook Benton (1968), αργότερα συνοδεύει τον Frank Foster και τον Noah Howard και τον Muhammed Ali, φτιάχνει το συγκρότημα 'Center of the World' (που συγχρόνως είναι και εταιρεία εκδόσεων και παραγωγής). Αφιερώνεται για ένα διάστημα στη διδασκαλία και συνεργάζεται με την Ορχήστρα 'Celestial Communication' του Alan Silva.

Από το 1980 ως το 1992 αποτελεί μέλος του σεξτέτου του Steve Lacey, με τον οποίο περιοδεύουν στην Ευρώπη, τις Η.Π.Α. και την Ιαπωνία. Από το 1993 έχει σχηματίσει το δικό του τρίο και εμφανίζεται με Αμερικανούς μουσικούς και τραγουδιστές, μόνιμους ή προσωρινούς κάτοικους του Παρισιού.

Εκτός από σολίστας, ο Bobby Few έχει εμφανιστεί ή συνεργαστεί σε πάνω από 30 άλμπουμ με μια πλειάδα γνωστών μουσικών, όπως τους Booker Ervin, Roland Kirk, Art Taylor, Frank Foster, Archie Shepp, Sunny Murray, Wilbur Ware, Muhammed Ali, Joe Henderson και πολλούς άλλους. Εξάλλου έχει συνοδέψει την Patricia Kaas στο "The Lady sings the blues".

Για το νέο άλμπουμ του Bobby Few σε κυκλοφορία με τίτλο:

Few And Far Between: Live At Tonic (Boxholder Records)

Bobby Few piano
Avram Fefer tenor saxophone
Wilber Morris bass

links to web sites:

[Jazzed in Cleveland](#)

[All About Jazz-News](#)

["Jazz & Tzaz" Magazine](#)